

EEN WEEK UIT HET LEVEN VAN DE ziekenhuishygiënist

Patiënten in een ziekenhuis zijn extra kwetsbaar voor infectieziekten. De afdeling Ziekenhuishygiëne & Infectiepreventie houdt de aanwezigheid van micro-organismen scherp in het vizier. Roel Lagendijk is ziekenhuishygiënist. Zodra het lab iets verdachts ontdekt, wordt hij geïnformeerd.

Maandag

8.30 uur, de eerste werkdag van 2011. Mijn collega's en ik wensen elkaar het beste voor het nieuwe jaar. Een halfuur later open ik mijn mailbox. Diverse vragen, bijvoorbeeld over de verspreiding van schimmels via bouwstof en over het gevaar van de Mexicaanse griep. Ook veel vragen die verband houden met het herziene isolatiebeleid dat op 1 november is ingevoerd.

De tuberculosebacil kan zich bijvoorbeeld over lange afstanden verspreiden via de lucht. Dat vereist rigoureuze isolatiemaatregelen: patiënten worden overgebracht naar een gesluisde kamer, en arts en verpleegkundigen dragen filtermaskers om inademing te voorkomen.

's Middags ga ik de klinische les voorbereiden die ik donderdag zal geven aan de doktersassistenten en verpleegkundigen van de poli Mondziekten, Kaakchirurgie & Bijzondere Tandheelkunde (MZK/BT). Om 17.00 uur belt mijn collega van de arbodienst: 'Heren, zijn jullie zover?' Hij woont samen met mij en een van mijn directe collega's in Nieuwegein. We fietsen 's avonds altijd samen naar huis

via een mooie route langs de recreatieplasen. Als ik thuiskom, heeft mijn vrouw gekookt. Spaghetti Bolognese. Ik eet niet veel, want ik moet nog naar de sportschool voor conditietraining. Alle spiergroepen komen aan de beurt. Om 23.30 uur naar bed.

Dinsdag

Zoals gewoonlijk gaat om 6.50 uur de wekker. Brood, een kop thee en de fiets op. 's Ochtends fietsen mijn collega's en ik liever op eigen houtje. Ik neem dan een korte route, dwars door de stad. Onderweg luister ik naar het 'infotainment' op radio 2: afwisselend nieuws en muziek. Om 8.30 uur parkeer ik de fiets in de fietsenstalling. Koffie, mails afhandelen, en om 10.30 uur start de overdracht van de weekdienst. Opvallend is dat er afgelopen week veel patiënten met griep zijn opgenomen. 's Middags zit ik bij het overleg van de verpleegafdeling gastro-enterologie. Daar is in december bij een aantal patiënten een darminfectie met *Clostridium* geconstateerd. Drie van de vijf patiënten hadden deze infectie al bij opname. Hoe zijn die andere twee besmet?

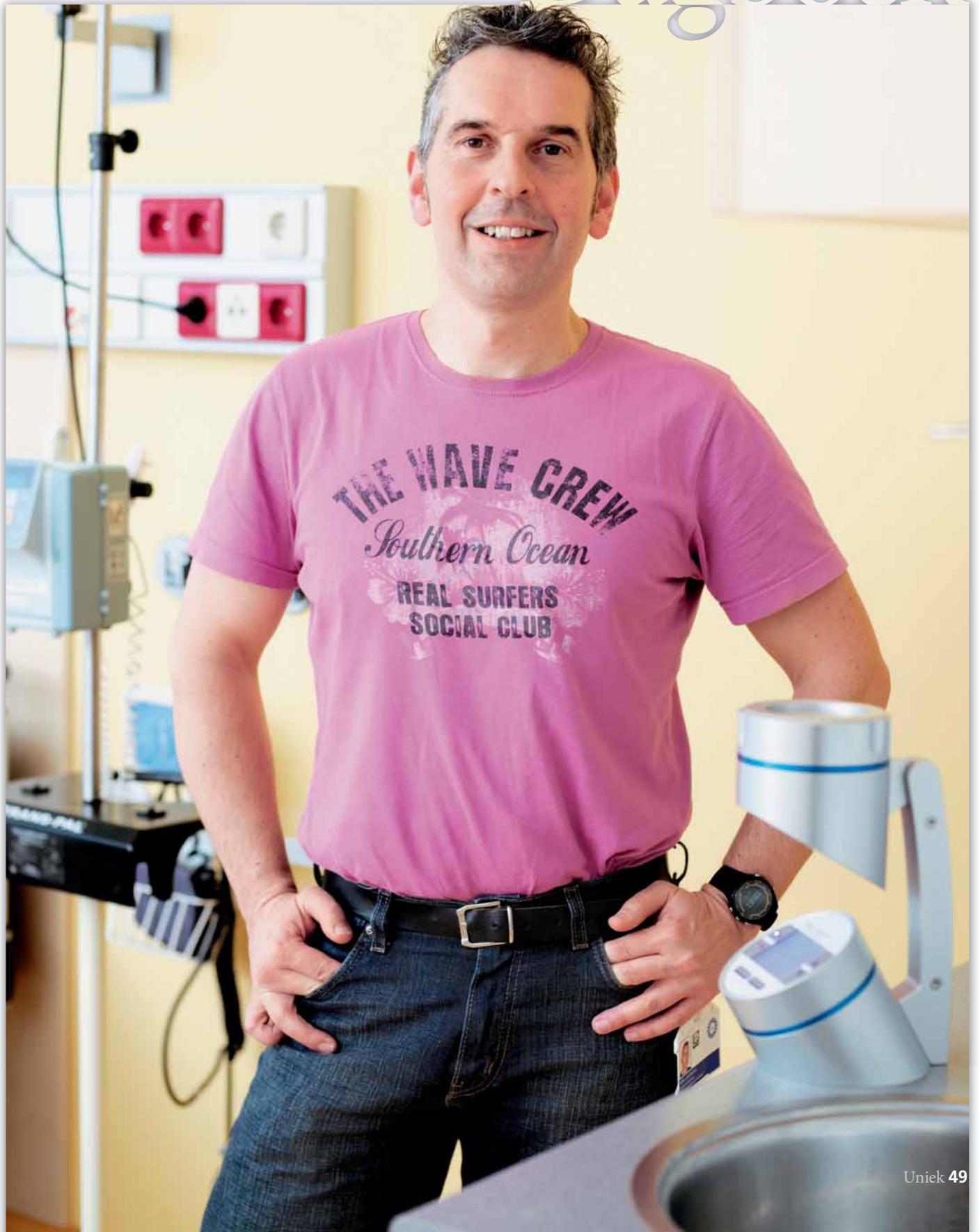
Waarschijnlijk door antibioticagebruik bij verminderde weerstand; als onschuldige darmbacteriën zijn gesneuveld, krijgt de sluimerende *Clostridium*bacterie de kans zich te manifesteren. Toch willen we uitsluiten dat de besmetting op de afdeling heeft plaatsgevonden. Dus ga ik op zoek naar een mogelijk verband. Zijn de patiënten op dezelfde kamers verpleegd? Hebben ze direct of indirect contact gehad met elkaar? Ik eindig de middag met een advies over nieuw aan te schaffen goederen: een paar infuuspompen en een onderzoekstafel voor de polikliniek. Ik analyseer de productomschrijving om te achterhalen of de materialen voldoende bestand zijn tegen reinigings- en desinfectiemiddelen. 's Avonds kijk ik naar *De Wereld Draait Door* en om 22.00 uur haal ik met de auto onze oudste dochter op. Ze is negentien en werkt in de bediening bij het zwembad. Vanwege de kou heeft ze vanmiddag de bus genomen.

Woensdag

De collega met weekdienst heeft vandaag een parttime dag. Ik neem voor haar waar, dus ik draag het dienstsein. De eerste oproep is van een verpleegafdeling waar een patiënt is opgenomen met klinische verschijnselen van griep. De verpleegkundigen hebben niet de juiste maskers die besmetting voorkomen. Ik laat weten waar ze die tijdelijk kunnen lenen, maar ook waar ze de maskers kunnen bestellen zodat ze de volgende keer een voorraad hebben. Ik vertel erbij dat vaccineren natuurlijk óók een goede preventiemaatregel is. Ziekenhuisme- ►

'De superbug uit India brengt ons terug naar af, naar honderd jaar geleden, toen antibiotica nog niet bestond'

Dagboek

► medewerkers zijn niet verplicht om jaarlijks een grieprik te halen. Ook al steekt het UMC Utrecht veel tijd en energie in voorlichting, slechts een klein deel van hen laat zich vaccineren. Ik vind dat er wat dat betreft best wat meer drang uitgeoefend zou mogen worden op personeel dat werkzaam is in de directe patiëntenzorg. 's Middags print ik de lijst uit met dagelijkse bijzondere kweken uit het lab. In een wondkweek is een *Escherichia coli* aangetroffen, een darmbacterie die ESBL (*Extended Spectrum Beta-Lactamase*) produceert. Dit enzym maakt de meest gebruikte antibiotica onwerkzaam, dus voor bestrijding wordt gegrepen naar een alternatief. Resistentie tegen antibiotica kan in de toekomst een groot probleem worden. Bekend is de MRSA-bacterie, die multiresistent is en daardoor nog maar gevoelig voor heel weinig antibiotica. Maar vanuit India is nu óók de 'superbug' geïntroduceerd. Die darmbacterie is nóg minder gevoelig dan MRSA. Bij gezonde dragers kan die geen kwaad. Maar als ze bij patiënten met verminderde weerstand een eenvoudige infectie veroorzaakt, dan is dat levensbedreigend. De bacterie brengt ons terug naar af. Naar honderd jaar geleden, toen antibiotica nog niet bestonden. Ik neem contact op met

de verpleegafdeling van de patiënt met de geïnfecteerde wond. Ik adviseer over isolatiemaatregelen. Daarna haal ik de slingers en vlaggetjes tevoorschijn. Morgen is een van onze collega's jarig. We versieren haar werkplek.

Donderdag

Veel landen mengen chloor door het kraanwater om parasieten, bacteriën en andere ziekteverwekkers te doden. Nederlandse zuiveringsinstallaties zijn van zulke hoge kwaliteit dat het bij ons niet hoeft. Ons kraanwater is drinkwater. Het wordt aangevoerd vanuit de waterleidingmaatschappij, maar stroomt vervolgens door naar alle vertakkingen van het leidingsysteem van het UMC Utrecht. Het is belangrijk dat dit water in beweging blijft en dat de kwaliteit regelmatig wordt gecheckt. Vanochtend heb ik een afspraak met energievoorziening. Zij nemen regelmatig monsters af bij vaste tappunten. Dat deden ze tot vandaag eens per maand. Het beleid is veranderd; ze zullen de monsters in de toekomst minder vaak afnemen, maar wel bij méér verschillende tappunten. Die gewijzigde maatregel heeft logistieke gevolgen: ze moeten hun gegevens noteren op nieuwe lijsten en er is een andere nummering. Als ik terugkom op onze afdeling, is er koffie en zelfgemaakte appeltaart. De jarige trakteert. We hebben ook een cadeautje voor haar: een bakvorm van soepel materiaal. Ik eet ook gauw een boterham, en om 13.00 uur geef ik de klinische les bij MZK/BT. Ik begin met een stukje geschiedenis van het hygiënebesef. Zo'n honderdvijftig jaar geleden ontdekte Florence Nightingale dat gewonde soldaten niet nog zieker werden als je de cohorten scheidde. Iets later ontdekte de Hongaar Ignaz Semmelweis dat meer kraamvrouwen in leven bleven als

artsen en vroedvrouwen hun handen met bleekwater wasten. Vervolgens borduur ik voort op het heden. Waarom is een uniform belangrijk en zijn sieraden bacteriehaarden? Welke voorzorgsmaatregelen zijn in hún setting van toepassing? 's Avonds na het eten een halfuurtje hardlopen.

Vrijdag

's Ochtends een afspraak met een van de röntgenafdelingen. Zij hebben een klacht: regelmatig worden zij door afdelingen niet ingelicht over de komst van een isolatiepatiënt. Medewerkers moeten dan abrupt beschermende kleding aantrekken en na afloop de ruimte laten reinigen. Als daar in de planning geen rekening mee is gehouden, stagneert het proces. Ik adviseer de röntgenmedewerkers om erop te blijven hameren. Meteen als het weer gebeurt, bellen met de afdeling: 'We wisten van niks, hoe kan dat?' Om 14.00 uur komt de leverancier van handenalcohol. Het UMC Utrecht is grootverbruiker. Daarom krijgen we er een testbox met UV-licht bij. Als je daar je handen insteekt, zie je precies waar ze niet goed schoon geworden zijn. Het is bekend dat veel medewerkers in de zorg het belang van handhygiëne onderschatten. Hoe we in het UMC Utrecht scoren, is moeilijk te zeggen. We tellen de liters handenalcohol die per afdeling worden afgenomen. Zo kunnen we een grove berekening maken: zo veel alcohol per patiënt per dag. IC en neonatologie verbruiken verreweg het meest. Om 17.00 uur fietsen we naar huis. Ik kijk uit naar het weekend. Hoe interessant ik mijn werk ook vind en hoe plezierig mijn collega's zijn, ik werk om te leven en niet andersom. 's Avonds na het eten komt een vriend op bezoek. We kletsen en drinken wat. Erg gezellig. ■

'Het is bekend dat veel medewerkers in de zorg het belang van handhygiëne onderschatten'